

Kulturskolan magasin



NR 4.2021

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

**Sommarkulturskola
i Simrishamn**

*»Det roliga är
att göra
något nytt.«*

**Kulturskolan på Gotland
MED AMBITIONER
OM TILLGÄNGLIGHET**



**Norrbotten & Västmanland
FÖRFATTARDRÖMMAR
TAR FART ONLINE**

»Kulturskolelagen handlar om att ge frågan om kultur för barn och unga den status den förtjänar.«



Jalle Lorensen,
Kulturskolerådets ordförande

I Barnrättens namn – ge barnen en lag!

OAVSETT VEM SOM SEGRAR i valet 2022 är det viktigt att kulturskolans betydelse för barn och unga blir en del i den svenska valdebatten. Vi såg i den senaste alliansbudgeten från hösten 2018 att man ansåg att de 100 miljonerna till kulturskolorna var felaktigt använda skattepengar. Genom ett intensivt opinionsarbete fick vi tillbaka pengarna och lyckades dubbla dem till 200 miljoner, vilket så gott som samtliga partier nu står bakom. Genom att driva opinion FÖRE valet vill vi undvika att tappa mark efter valet. Det är opinionsarbetets första nivå – att säkra redan vunna segrar för barnen.

Stockholms socialdemokratiska partidistrikt har röstat fram en motion till höstens partikongress där distriktet föreslår en Kulturskolelag, vilket innebär att frågan om lag har gått från något politiskt omöjligt till något fullt realiserbart. Uppgiften under valrörelsen blir i vårt arbete att övertyga alla partier om behovet av en Kulturskolelag. Som jag ser det är vikten av kultur för barn och unga något som överensstämmer med värderingarna hos samtliga partier. Frågan är så viktig för mig personligen att jag slutar min tjänst som chef för Malmö Kulturskola, för att lägga all min energi på att som ordförande driva frågan om kulturskolelag.

Kulturskolerådet är inte en skråorganisation vars främsta uppgift är att värna enskilda

aktörers eventuella privilegier. Kampen för lag handlar inte om att befästa en viss typ av organisation i kommunerna, vare sig det gäller avtalsmodell eller hur den enskilda kommunen fördelar skattepengarna mellan olika aktörer. Kulturskolelagen handlar om att ge frågan om kultur för barn och unga den status den förtjänar. Det får inte vara så att kulturskoleverksamhet i kommun offras efter en nyck från en nämndsledamot eller på grund av att en stackars skolområdeschef inte vet sig någon levandes råd i budgettider. En lagstadgad verksamhet står över sådant och dit ska vi så fort som det bara går.

I Barnrättens namn – ge barnen en lag före 2026!

Jalle Lorensen

I DETTA NUMMER

- 7 Krönika: Välkommen, välkommen hit! Vem du än är, var du än är. Eller...?
- 8 Min kulturskola: Sommarkulturskola i Simrishamn
- 12 Kulturskoleklivets nya pedagoger
- 16 Författardrömmar tar fart online
- 20 Landet runt: Kulturskolan på Gotland

KULTURSKOLERÅDET



ANSVARIG UTGIVARE: Jalle Lorensen, Kulturskolerådet
CHEFREDAKTÖR: Torgny Sandgren, 070-671 79 46, torgny.sandgren@kulturskoleradet.se
REDAKTÖR: Bodil Lundmark, 073-673 12 07, kommunikator@kulturskoleradet.se
GRAFISK FORM: John Losciale, 070-556 76 30, john@losciale.com
ANNONSER: annonser@kulturskoleradet.se
OMSLAGSBILD: Simrishamn sommarkulturskola FOTO: David Berjlund
NÄSTA NUMMER: V 43 • MANUSSTOPP: 4 okt
PRENUMERATIONER: prenumerationer@kulturskoleradet.se

Bagatell

musikprodukter

Corona - Covid 19 skydd Skydd för personal och elever.

Nu har vi fått hem en ny sändning av våra plexiglas-skärmar som fungerar perfekt som skydd.

Skärmarna har måtten 1400 x 800 x 6 mm.



Mycket enkelt att flytta tack vare stativ med hjul.

När pandemin är över kan ni återanvända skärmarna till Akustik-skärmar mellan div instrument.

På grund av stor efterfrågan av plexiglas i runt hela världen har vi ett begränsat antal så gör din bokning snarast.

Bagatell 1



Från 7 500 kr
En vagn kommer lastad... med världens mest sålda notställ
• Liten vagn + 12 notställ
• Mellan vagn + 18 notställ
• Stor vagn + 18 notställ
Oslagbar kvalitet med livstids garanti.

Bagatell 2



Köp 6 betala för 5
TELESKOPET
Världsledande med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL



450:-
"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

ORKESTER / KÖRSTOL



"Sitt rätt"

Bagatell 5

TELESKOP
DIRIGENT REGAL



Flaggskeppet bland våra dirigentnotställ.

Bagatell 6

PIANO PALLAR

BACH



AMADEUS
Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid.

Ny chef – webinarier under hösten

ATT VARA CHEF i kulturskolan och i en politiskt styrd organisation innebär en rad möjligheter och utmaningar. Man har förväntningar på sig själv men också på ens medarbetare och vice versa. Seminariet ska försöka synliggöra och medvetandegöra chefs- och ledaruppdraget i kulturskolan samt ge några konkreta tips och verktyg till hur man ska bli trygg i sin chefsroll. Målgruppen är nya chefer, som vill veta mer om fackliga avtal och om frågor som kan vara av vikt för chefer i kulturskolan. Seminariet kommer hållas vid tre tillfällen med mindre grupper och utrymme för frågor från deltagarna.

Läs mer på kulturskoleradet.se/nyheter

Nya projektsamordnare till El Sistema

MALMÖ STAD har nu anställt två nya projektsamordnare, Melanie Mederlind – teaterregissör som arbetat mycket med musik, balett och opera samt Maria Eklund, tidigare första kvinnliga dirigenten på Bollsjöteatern i Moskva. El Sistema är en kör- och orkesterverksamhet och utvecklingsprojektet drivs av Malmö Kulturskola tillsammans med 22 kommuner i storstäder såväl som på landsbygd. El Sistema verkar primärt där behoven är störst och bjuder in barn som inte självklart är delaktiga i kulturlivet.

Kulturstark-seminarie på webben

TOLV KULTURSKOLOR i Norrbotten ska under tre år jobba med kulturskolan som verktyg för ökad psykisk hälsa hos barn och unga. Genom kulturverksamhet och specifika insatser vill de få unga att må bättre, samla kraft, hitta glädje och ett meningsfullt sammanhang. 16-17 aug gick seminariet Kulturstark där de berättar mer om de övergripande resultaten av första året och beskriver ett antal metoder som använts. Vill du ta del av seminariet så finns nu materialet på webben.

Hitta till materialet Kulturstark på kulturskoleradet.se/nyheter

I KORTHET

HUR SKA KULTURSKOLAN RAPPORTERA TILL STIM?

ELEVKONserter SOM ARRANGERAS för kulturskolan eller andra kommunala verksamheter som äldreboenden behöver inte längre rapporteras. Eftersom bedömningen ibland varit svår har nu SKR och STIM kommit överens om en bedömningsmatris. Normalt kräver offentliga framföranden musiklicens men musikanvändning i undervisningssyfte är undantagen. Det har under en längre tid pågått en dialog mellan STIM och SKR där också Kulturskolerådet varit involverad. Nu har parterna äntligen enats om på vilket sätt kulturskolorna ska redovisa. I praktiken betyder det att det endast är konserter som ordnas med entré samt för en bredare allmänhet ska redovisas och rapporteras. Evenemang i andra kommunala verksamheter som inte riktas till allmänheten, ex äldreboenden är också undantagen rapportering och evenemang i kommunal skolverksamhet, exempelvis skolvslutningar och elevkonserter. Det gäller även evenemang som webbsänds via en av Stim-licensierad plattform som till exempel Facebook, Youtube, Instagram eller TikTok.

– Skönt att det nu finns en överenskommelse om hur kulturskolorna ska rapportera konserter. Jag tror detta kommer att för enkla och vara kulturskolorna till gagn, säger Kulturskolerådets generalsekreterare Torgny Sandgren.

Förra året behövde kulturskolorna rapportera alla musikevenemang och rapportering före 2021 är alltså inte en del av överenskommelsen. Varje enskild kommun komma överens med STIM om vad de ska rapportera.

Läs SKR:s bedömningsmatris som ska göra det lite enklare på kulturskoleradet.se/nyheter



KRÖNIKA



MADELENE ULFBERG

Samverkansstrateg i Regional Kulturskola i Västmanland och projektledare för Arvsfondsprojektet »Kulturskola i hela landet«.

Välkommen, välkommen hit. Vem du än är, var du än är. Eller...?

»KUL ATT DU VILL BÖRJA SPELA ett instrument! I vår kan dina föräldrar ställa dig i kö på vår hemsida; dinstad.se/portal/enhetssida/xyz/utbildning/123/barn--ungdom/kultur--fritid/kulturskolan. De kan också besöka receptionen. Ni går till höger här i korridoren, längst ned finns en hiss som tar er upp till våning två, ta till vänster, sen direkt till höger igen. Därefter går ni en halvtrappa ner och väntar innanför den röda porten. Kom ihåg att dina föräldrar kan behöva ta med bank-id eller svenska id-handlingar. Lycka till!«

I augusti 2019 kliver jag rakt in i kulturskolans värld. Det är 45 år sedan sist, då jag testade att spela blockflöjt. Utan att idag kunna ta en ton på något instrument har jag ändå fått det finaste av fina uppdrag – att skapa jämlika förutsättningar för unga att delta i kulturell verksamhet med syfte att bryta utanförskap. Tack för att ni vågade värdera andra meriter som utifrånperspektiv, kommunikation och förmåga att initiera och driva samarbeten mellan kultur, näringsliv och samhälle.

DEN FÖRSTA FRÅGAN en marknadsförare ställer sig handlar om värdet. Vem och varför vill någon nyttja det värde vi erbjuder? Hur kan vi bäst leverera det och hur när vi våra (nya?) målgrupper? Den första frågan en samverkansstrateg ställer sig är vem som bäst kan komplettera vårt

»Om vi i hjärtat verkligen vill att kultur ska bidra till att bryta utanförskap behöver vi nya arbetssätt som bygger på innanförskap.«

värdeerbjudande så att vi tillsammans kan leverera ett mervärde.

I ingressen ger jag en tillspetsad bild av hur vi i kulturskolan försöker leverera vårt värde och nå ut till våra potentiella användare. Anna 11 år kommer att komma in på sin kurs, tack vare att hennes föräldrar gått på musikskola och vet hur man hittar dit. Annas föräldrar är också beredda på att köpa ett instrument i framtiden, hjälpa till att öva och skjutsa till och från lektionerna.

Men för de barn vars vuxna omgivning inte känner till kulturskolan, inte är intresserade av kultur eller helt enkelt inte har möjlighet att hjälpa sina barn, ekonomiskt, praktiskt eller språkligt, behöver vi bära ansvaret för.

Om vi i hjärtat verkligen vill att kultur ska bidra till att bryta utanförskap behöver vi nya arbetssätt som bygger på innanförskap. Mina reflektioner är att vi behöver bli bättre på att kommunicera bredden av ämnen vi erbjuder. Välkomna nybörjare i alla åldrar. Bygga team med mångfald som speglar vår demografi och lära oss att tolka och tala våra målgruppers sociala språk.

Och till sist – låt oss bli mer närvarande i våra målgruppers flöden och göra det enklare att anmäla sig till en kurs! Klick, klick och klart! ■

PS! Vill du veta vilken fråga vi valde att sätta extra fokus på i Västmanland så har vi beskrivit det i artikeln på sidan 16.

CIRKUS EN SOMMARDAG

Raghad, Tuve och Alma kom till sommarkulturskolan i Simrishamn i år igen. Den bjuder på något att göra under det långa sommarlovet, och de fria formerna lockar många barn, delvis andra än på terminskurserna. Och ämnesvalet första dagen var självklart för Tuve, Alma och Raghad: cirkus!

text & foto David Berjlund

ETT ÅSKVÄDER DRAR IN ÖVER Simrishamn en måndag i juni. Sommarkulturskolans lärare hinner precis avsluta morgonmötet innan regnet börjar dundra ner. De kommer till kulturhuset Valfisken under paraplyer, och sedan börjar sommarkulturskolans första dag. Föräldrarna är med och skriver in barnen, som väljer dagens ämne och får ett armband: rött för den som ska på dans, gult för konst, vitt för musik och blått för cirkus.

Utifrån de grupper som formas justerar perso-

nalen, på stående fot, organisationen för dagen. Någon grupp kan behöva en vuxen till. Dansgruppen blir liten idag, då tar de inte stora salen.

IDAG LOCKADE CIRKUSÖVNINGARNA många, och i Valfisken stora, ljusa danssal leder lärarna Anja och Andrea övningar vid fyra stationer. Några barn snurrar tallrikar, några jonglerar, och på balansstationen står Tuve Krantz på en bräda, ovanpå en rulle. Det kallas rollabolla, halkar man av smäller brädan rejält mot golvet, men det är bara att hoppa upp igen, innan Tuve ska gå på lina.

Alma Arvidsson och Raghad Elhussein tricksar med flowersticks, på egen hand och i par, sedan roterar alla och de kommer till balansövningarna.

Efter en stund sätter sig Tuve, Raghad och Alma i köket, med dagens mellanmålsdryck.

– Åh, jag är så törstig, säger Alma, och det är inte så konstigt: övningarna de gjort kräver både koncentration och muskelansträngning.

Ute i danssalen stod Raghad alldeles nyss på lina, först med stöd av Anja, sedan utan, och sedan ... kunde hon förstås inte stå kvar hur länge som helst.

– Man ska försöka ha lika mycket vikt på →

"Man får inte gå för långsamt, då tappar man balansen." Alma Arvidsson går på lina, med lite hjälp av Aina Nilsson.



båda sidorna, och sedan kan man inte titta ner, förklarar Raghad, och tittar på Alma, som fyller i:

- Nej, man ska titta på någon punkt som alltid är stilla, inte kolla på ...
- ... fötterna, säger Tuve.
- Nej, precis, och så får man inte gå för långsamt, då tappar man balansen, säger Alma.

DE ÄR HELT ÖVERENS OM hur kul cirkus är. Raghad säger, ganska bestämt, att hon vill bli cirkusartist, och inför hösten står hon i kö kulturskolans cirkusgrupp. Där har Alma redan varit med ett tag, och hon är mer inne på att fortsätta med cirkus på fritiden. I alla fall så länge man lär sig nytt.

– Det är ju inte kul att bara göra det man redan kan, stå på en balanssak och ... bara stå. Det roliga är att göra något nytt. Och balansen får man träna mycket, säger Alma.

– Ja, när man står på rollabollan får man väldigt mycket balans, säger Tuve.

Mycket av det där sitter i kroppen, förstås, man lär sig hur man gör. Men lärarna här ger tips om hur man kan tänka också. I jongleringen – den var svårast idag, tycker Raghad – ska man ha som ett fönster, och kasta upp bollarna i hörnen ... de visar, med armarna i luften.

Alma börjar sexan i höst, Raghad är ett år

Raghad, Tuve och Alma har gått förut, och kommer igen till Sommarkulturskolan i Simrishamn.

yngre, och Tuve ska börja fyran. De känner inte varann riktigt, men känner ändå igen varann: Tuve går på samma skola som Alma, hon gick på Raghads skola förut, och snart kommer de på att Tuves mamma jobbar på Raghads skola, och Almas mamma känner Tuves ... Större än så här är inte Simrishamn. Alma suckar lite, det har sina sidor med småstaden, tycker hon.

– Man kan aldrig låtsas att man inte vet vem som gjort något, om det varit bråk eller så, säger Alma.

Nå, ryktena går fort också om bra saker. Raghad berättar om hur de fick informationslappar om sommarkulturskolan i våras, men det var när kompisarna sa att det var jätteroligt som hon ville hit.

SOMMARKULTURSKOLAN STARTADE 2016. Då hade många flyktningbarn kommit, och behovet av att ha något att göra på sommaren blev väldigt tydligt för kulturskolan. De gjorde en jättesatsning: sommarkulturskola i åtta veckor. Nu har formerna satt sig, man kör tre veckor plus läger för tonåringarna och kulturkalas i Brunnsparken varje fredag. De barn som kommer nu är mer ett genomsnitt av barnen i Simrishamn, jämfört med det första året, men också jämfört med kul-

turskolan på terminerna: sommarens lösare och enklare former – att det är gratis, utan föranmälan, och att man bestämmer sig för en dag i taget – verkar ge en jämnare könsfördelning och färre medelklassakademiker bland föräldrarna. Över hälften av sommareleverna går inte i kulturskolan på terminerna.

Förra året var det som mest 76 barn en dag. Den här dagen är det 36.

Alma, Tuve och Raghad har varit här förr, allihop, och de är förstås med för själva aktiviteterna, och för att träffa nya kompisar. Föräldrarna tycker också att det är bra, möjligen av flera skäl.

– Min mamma har sagt att när jag är borta så kan hon ju göra vissa saker, till exempel städa där hemma, säger Tuve.

Både han och Alma går på kulturskolan under skolare. De ser tydliga skillnader: det är friare på sommaren, säger Alma, när hon jämför med dansen, cirkusen och musiken hon är med om på terminerna.

– Jag spelar fiol, med den får man träna väldigt mycket och det är roligt, men här kan man ju välja olika grejer, säger Tuve.

– Och så är det ju mer olika åldrar här, säger Alma, och sedan utbryter en liten diskussion om vilka åldrar som gäller här, tills informationsflyern kommer fram: 6 till 13 år står det. Raghad nickar: hennes lillebror är ju här idag också.

– Han är sex år ... eller sju.

NÄR DET NÄRMAR SIG lunchtid tittar Anja in i köket.

– Jag tror vi ska få klistermärken på diplommen, säger Tuve, och förklarar: med fem sådana märken får man en tröja, som den Alma och han har på sig från tidigare år.

Förmiddagen avrundas, snart åker lärarna till Borby – en av de mindre orter där de också gör sommarkulturskola – och barnen kan ladda för nästa dag:

– Då blir det luftakrobatik, med trapets, det tycker jag mest om av allt, säger Alma.

Hon ska resa bort sedan, men Tuve ser fram emot många fler dagar här. Det gör Raghad också:

– När jag kommer hem brukar jag säga »jag ska gå imorgon«. Jag ska gå så mycket jag bara kan. ■

»När jag kommer hem brukar jag säga

»jag ska gå imorgon«.

Jag ska gå så mycket jag bara kan.«



"Jag går hit så mycket jag bara kan." Raghad Elhussein tricksar med flowersticks.





I januari gick första kullen ut Kulturskoleklivet. Men frågan är nu – är kulturskolorna redo för de första studenterna? Kan de få jobb? Pionjärerna med ett nytt och viktigt uppdrag: att bredda och utveckla verksamheten så att fler barn och unga får tillgång till en likvärdig kulturskola.

text Bodil Lundmark, foto Kulturskoleklivet i Lund och Umeå

I MALMÖ HAR de nya studenterna i Kulturskoleklivet precis börjat sin termin, vid utbildningen där du hittar skådisar, cirkusartister, musiker, tonsättare, operasångare, scenografer, fotografer, musikproducenter, målare, illustratörer, textildesigners, och dokumentärfilmare. Alla med samma mål – att utbilda sig till kulturskolepedagoger. De första studenterna gick ut i januari.

– Vi skickar nästan ut dem som aktivister, de är det första gänget som kommer ut och de har idéer om hur de vill jobba – vi tror att det kan var något väldigt positivt om kulturskolorna är bredda att ta emot våra studenter, säger Lena Hallabro som är utbildningskoordinator vid Lunds universitet, Musikhögskolan i Malmös utbildning inom Kulturskoleklivet. →

KULTURSKOLANS NYA PEDAGOGER KLIVER UT

Syftet med Kulturskoleklivet är att bredda kulturskolan, så att den erbjuder fler ämnen och att få in elever med olika bakgrunder och förutsättningar. Sofia Cedervall är koordinatör vid Stockholms Universitet och ser mycket positivt med Klivet:

– Massor har hänt, vilken utveckling – det här är ganska stort om du ser till sammanhanget. Lärosätena har kommit fram till lite olika lösningar, men vi har varit kreativa

och vi brinner alla för kulturskolefrågor – vi är pionjärer och bygger upp något nytt!

Utbildningen består av tre kurspaket och det går också bra att bara läsa delar av paketet eller studera på halvfart. Sofia pekar på att det är ett helt nytt förhållningssätt som lärs ut.

– Vi lägger grunden för att skapa anställda som tar ansvar för och driver utveckling och förändring i det företag eller den organisationen där de

arbetar. Det är nya och viktiga bitar som genomsyrar allting, både i teorin och i praktiken, säger Sofia Cedervall.

ENLIGT KULTURSKOLEUTREDNINGEN och propositionen är det den kommunala kulturskolans uppdrag att erbjuda undervisning till alla barn och unga oavsett förutsättningar. Lena Hallabro, vid Lunds universitet ser att deras studenter är mycket viktiga för framtiden.

– I grundskolan når vi alla

men eftersom allt ska betygsättas minskar möjligheten att planera undervisning som bygger på det fria skapandet, därför behövs kulturskolan som är fri från bedömning – kulturskolan har en chans att möta varje barn på ett annat sätt! Att få chans att öva på det fria – och att barn och unga får den friheten. Det är otroligt viktigt för konsten och kulturen.

Enligt propositionen förutsätts den kommunala kulturskolan att succesivt utveckla

och anpassa sin verksamhet, såväl för att behålla sin relevans som för att fortsätta vara en betydelsefull och angelägen skolform för alla barn och unga. Och enligt de nationella kulturpolitiska målen ska »kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund«.

– Vår vision är att de här kulturskolepedagogerna ska kunna vara en påverkanskraft i samhället, och i kulturskolans undervisningssammanhang där det här tvärkonstnärliga paraplyet blir en viktig faktor, fortsätter Lena Hallabro.

UTBILDNING OCH fortbildning har byggts så att det ska fungera tillsammans med jobb och spelningar eller föreställningar.

– Innan starten med Kulturskoleklivet gjorde vi en kartläggning av kulturskolorna och det var jättevärdefullt. Så här ser ämnen ut och så här kan vi bygga fortbildningarna, så att det konstnärliga kan ta större plats. Och det brinner jag verkligen för, att kulturskolan kan länkas till det professionella konstnärliga, något som det ökade antalet konstnärer i kulturskolan leda till, säger Lena.

Tidigare forskning framhåller vikten av samverkan och gemensamma strategier på olika nivåer som mellan forskare, rektor, lärare och elever för långsiktig utveckling. Kulturskoledidaktik är nu ett nytt ämne och ett nytt forskningsfält som växer fram. Det har lett till samarbe-

KULTURSKOLEKLIVET

Utbildningen i kulturskolepedagogik är på tre terminer och bygger på utredningen *En inkluderande kulturskola på egen grund* av Monica Lindgren, professor i musikpedagogik vid GU. Utbildningen startade 2019 och finns vid universiteten i Göteborg, Lund/Malmö, Stockholm och Umeå samt vid Stockholms Musikpedagogiska Institut och Stockholms Konstnärliga Högskola. Utbildningen är ett samarbete mellan Konstnärliga, Humanistiska och Utbildningsvetenskapliga fakulteten.



ten mellan t ex Stockholm och Umeå där lärosätena ska samarbeta runt forskning.

– **JA, VI HAR PLANERAT** in samarbeten med forskare vid Stockholms universitet i vinter, berättar Anna Widen, projektledare Kulturskoleklivet vid Umeå universitet. Kulturskolans didaktik fokuserar på frågan om vad Kulturskolans särart innebär och vad

pedagogik i kulturskolan kan vara ur ett teoretiskt perspektiv. Satsningarna har synliggjort lärarna i Kulturskolan och deras betydelse för barn och ungas kulturliv. Det är ett framsteg för denna lärarkategori, som varit tämligen osynlig i flera sammanhang.

Pandemin har lett till fler distanskurser och fler deltagare från hela Sverige, något som lett till en ökad tillgänglighet för landsbygdsstudenter. Och i Umeå ser man att det finns olika behov av utbildningsinsatser beroende på geografi. →

»I grundskolan når vi alla men eftersom allt ska betygsättas minskar möjligheten att planera undervisning som bygger på det fria skapandet därför behövs kulturskolan som är fri från bedömning.«

LENA HALLABRO





– Umeå ligger inte inom storstadsregionerna och vår rekrytering kräver särskilda insatser, flera av norra Sveriges kulturskolor har landsortsförhållanden som kräver sitt. Så flexibla utbildningar som ges på distans och med lägre utbildningstakt gör det möjligt att studera oavsett boendeort och personliga förhållanden, förklarar Anna Widén.



Anna Widén

FORTFARANDE ÄR DET de fristående kurserna inom Klivet som går bäst och för få som tar hela paketet. Och det finns fortfarande många hinder för fortbildning och att kunna studera på arbetstid.

– Ett mål var att vi skulle ut-

bilda befintlig personal, men det har vi inte nått. Många har inte tid och råd! Så vi funderar i detta nu på bästa lösningen för att nå fler och utvärderar

hur vi ska göra, säger Lena Hallabro.

Examensfrågan är också ett problem som diskuteras. Att studenterna ska få examen finns inte i uppdraget idag men det något som lärosätena anser bör förändras.

SOFIA CEDERVALL med flera anser



»Vi lägger grunden för att skapa anställda som tar ansvar för och driver utveckling och förändring i sin organisation.«

SOFIA CEDERVALL

att det behövs ett kulturskolelyft och inte bara ett kliv. Att det behövs en bredd av kompetenser och mycket mer kunskap och bildning runt ungas inflytande, inkluderingsfrågor, bredad rekrytering, projektledarskap, normkritik och annat.

– Inom estetisk och frivillig verksamhet, vad är det för uppdrag vi har, hur arbetar vi demokratisk, hur möter vi barnkonventionen, vad kan vi lära oss om att arbeta i en politiskt styrd organisation? OCH vilka är det som vi möter, vad behöver de och hur möter vi dem – våra barn och unga, avslutar

Sofia Cedervall, koordinator vi Stockholms Universitet. ■

Välkommen till
Barnens musikbutik.se



Kul och musikriktiga instrument!
Även musikböcker, presentartiklar, tillbehör mm.

www.barnensmusikbutik.se



flipForms
Snabbt omställbar undervisningsplattform mellan scen och gradäng. Rullas iväg.




Tel 0523-22517
Sparta System AB

Det finns mer på vår hemsida
www.spartasystem.se

**IB WAHLSTRÖM
BILDMATERIAL**

HÖSTEN 2021

**BESTÄLL
KATALOG!**

ibwahlstrom.se
info@ibwahlstrom.se



Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har blåsinstrument från 110:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset. Läs mer på WWW.MUSICA-BLASEXPERTEN.SE

MUSICA
blåsexperten

Telefon: 0491 120 40
musica.blasexperten@swipnet.se



YAMAHA
The best you can get

REA **MUSIKINSTRUMENT** **REA**
NOTTAVLOR – NOTER
till skolor och privatpersoner

Skolornas Musikvaruhus Sareco AB

Sareco®

Etablerad 1958

www.sareco.se info@sareco.se Tel 026-61 74 60



EN TÄVLING I ÖRESUNDSREGIONEN FÖR UNGA KLASSISKE MUSIKER UNDER 21 ÅR

Öresunds Solist 2022
BLÅS OCH STRÅK

UTTAGNING I SVERIGE
lördagen den 15 januari 2022
på Kulturskolan Lund

UTTAGNING I DANMARK
lördagen den 8 januari 2022
på Københavns Musikskole

FINAL
söndagen den 6 mars 2022 på Hvidovre Musikskole
Kettegård Allé 2, 2650 Hvidovre, Danmark

ANMÄLAN
online på www.oresunds-solist.com
senast den 25 november 2021

www.oresunds-solist.com



Ilve Löfgren, Nadja Strömgren och Saga Funestig är tre elever som gått SkrivOnline i olika omgångar och åldersindelade grupper. Här ser vi dem på en efterfrågad återträff. Gemensamt för de flesta eleverna i alla grupper är att de uppskattat att få träffa och inspireras av andra skrivarsugna, liksom den hjälp som de fått att komma igång eller utveckla sitt redan flitiga skrivande med roliga övningar.



FÖRFATTAR- DRÖMMAR TAR FART ONLINE ➔

Skrivandet är ett fundament i en rad olika kulturskoleämnen. Att skapa film, teater och låttexter börjar med en berättelse. I projektet SkrivOnline har kulturskolor i Norrbotten och Västmanland samverkat för att fler ska få lära sig kreativt skrivande.

text Madelene Ulfberg, foto Annelie Salminen

NÄR KELLA NÆSLUND, utvecklingsledare för Regional Kulturskola i Västmanland undersökte hur många kulturskolor som erbjöd kreativt skrivande i Sverige kunde han bara hitta åtta kommuner. Det blev gnistan till pilotprojektet SkrivOnline, en skrivarkurs på distans och online för ungdomar 11-19 år.

Redan i januari 2020 lanserade kulturskolorna i Västmanland en länsgemensam onlinnekurs i gitarr. I kursen fanns både nybörjare och de som vill vässa på detaljer i sitt gitarrspe-

Nadja läser upp sin text ur den första kursens bok under återträffen för elever som gått SkrivOnline.

lande. Piloten visade att kursformen lyckades nå en äldre målgrupp, att det digitala formatet gjorde att fler kunde delta, men också att tekniken ibland kunde stå i vägen. Framförallt i fråga om latency men också om svårigheterna att visa hållning och handgrepp.

Med lärare och elevers samlade utvärdering formades så SkrivOnline. Nu blev istället tekniken ett hjälpmedel och möjliggörare på flera sätt. De rent tekniska fördelarna som eleverna lyfte fram var framförallt möjligheten att få stöd i sitt skrivande hemifrån – utan störande prat och ljud i ett klassrum. Men också friheten i att kunna stänga av kameran när man kände för det och kunna delta i dialoger genom att skriva i chatten.

Kella Næslund är utvecklingsledare på Regional Kulturskola i Västmanland och projektledare i Arvsfondsprojektet »Kulturskola i hela landet«. Han ser att skrivande på distans är ett sätt att erbjuda en relevant verksamhet till målgrupper som Kulturskolan annars har svårt att nå.

– Vi såg att vi kunde nå unga som är nyfikna på att skriva, men inte vet var de ska börja samt de som vill utveckla sitt skrivande inte alltid

kände likasinnade eller hittade bra källor och hjälp till inspiration. Nu kan vi se att intresset finns och har hört ungdomarna själva bekräfta att fler skulle gilla det här bara de fick chansen, berättar Kella Næslund.

I DEN ANDRA kursomgången, som startades under sportlovet 2021, utökades gruppen från 8 till 30 elever och delades in i två åldersgrupper. Genom samverkan med Norrbottens kulturskolor tillkom deltagare från Jokkmokk, Kalix, Luleå och Piteå. Från Västmanland deltog elever från Kolsva, Skinnskatteberg, Skultuna, Sala, Köping, Hallstahammar, Västerås och Väster Färnebo. Flera orter med långa avstånd till närmaste kulturskola.

Kursen startade upp med ett onlineretreat där deltagarna fick lära känna varandra, samtala om skrivande och prova på lite skrivarövningar för att hitta sitt specifika intresseområde. Den som ville kunde sätta mål för sin egen utveckling och så fick de börja fundera på om de ville göra något särskilt skrivarprojekt under avslutningshelgen. Som kursmaterial fick de nedladdningsbara övningar att göra helt på egen hand. Varje vecka återsamlades gruppen på en Zoom-fika för att prata om skrivande i allmänhet och få tips till sitt eget skrivande och diskutera övningarna. Ibland testade eleverna sina texter på varandra, andra gånger bad man om hjälp att hitta inspiration.

ANNELIE SALMINEN, kursens ledare, har 18 års erfarenhet att jobba som skrivpedagog, skrivarcoach, journalist och skribent. Mycket i skolvärlden men också som kulturentreprenör där hon har skrivit och skapat »Modingarna och alfabetet«, en HBTQ-vänlig och prisbelönad alfabetramsa i bokform och app.

– Mina deltagare är till största delen tjejer som önskar kreativ och skapande tid, med en coachande inramning. En del fokuserar tydligt på sina skrivprojekt, medan andra använder skrivandet mer som verktyg för personlig utveckling. Skrivandet är ett jättebra sätt att lära känna sig själv och kan till och med lösa upp svåra knutar i livet. Spegla sig själva och bearbeta sina innersta tankar, men också spegla sina erfarenheter med andra, berättar Annelie Salminen.

Gemensamt för alla deltagare är att de inte kände varandra innan kursstart, men tidigt bytte kontaktuppgifter och fick en samhörighet med gruppen. En insikt som påvisade behovet av ett socialt sammanhang inom sitt intresseom-

råde men också de positiva effekter på psykisk hälsa som kursen kunde uppnå.

När Åsa Lundmark fick ett telefonsamtal med frågan om Norrbottens kulturskolor var intresserade att delta i projektet lät svaret inte dröja på dig. Norrbotten är en av tre regioner som ingår i samma Arvsfondsprojekt som Västmanland och som har valt att jobba tematiskt utifrån visionen att genom kultur stärka ungdomars psykiska hälsa. Och den digitala kursformen öppnade upp för möjligheten att enkelt utöka nätverket.

– Det känns både roligt och viktigt att bredda Norrbottens kulturskolors utbud genom en skrivkurs. I samarbete med kursledaren har vi dessutom kunnat mäta hur de deltagande unga uppskattade sitt mående före och efter varje kurstillfälle. Vi såg att de unga mädde i snitt 20% bättre när de checkade ut från ett kurstillfälle jämfört med när de checkade in. Det här är en bekräftelse på vad vi trodde, hoppades på och strävat efter: Kultur stärker den psykiska hälsan, berättar Åsa Lundmark.

I DEN HÄR KURSEN läggs ingen fokus på rättstavning och korrekta meningsbyggnader. Här tillåts kreativa idéer flöda fritt utan hinder som fasta ramar, betygssättning och krav på prestation och leverans. Och i utvärderingen har det visat sig att friheten har varit nyckeln till deltagarnas engagemang.

Jag är intresserad av att hitta kärnan, i personen, i texten, i berättelsen, i livet. Formen kommer i andra hand, det är processen som sker via skrivandet som är det verkligt intressanta för mig, säger Annelie Salminen, som arbetat under 18 år med skrivande på många olika sätt med både barn och vuxna.

PROJEKTET »HELA LANDET«

Kulturskolerådets Arvsfondsprojekt »Kulturskola i hela landet« har syftet att skapa bättre förutsättningar och uppväxtvillkor för unga. Projektet drivs av Västmanland tillsammans med Norrbotten och Örebro län. Fokus ligger på samverkan mellan kommuner, föreningsliv/folkbildning samt regionala institutioner. I projektet provas och implementeras nya samverkansformer, arbetssätt och metoder. Projektet omfattar teman som ökat deltagande i kulturlivet, ungas delaktighet och inflytande, bryta utanförskap, inkludering och hållbar utveckling.

Skrivarkursen avslutades en helg i maj. Även deltagarna i dessa grupper valde att skriva en bok tillsammans. Med den fina utvärderingen och stora intresset från andra regioner och kulturskolor ser nu projektgruppen i Västmanland över möjligheten att göra kursen nationell i nästa steg.

– Det digitala ger ju obegränsade möjligheter och minimala hinder för deltagande, avslutar Kella Næslund. ■



STABILT SAMARBETE PÅ ÖN

LANDET RUNT

Färjan, Fårö, raukar, ruiner och rosor ... det är ett skimmer över Gotland. Utanför turistsäsongen är det en liten region – ovanligt långt från resten av landet, men med vanlig landsbygd och en huvudort som är rätt mycket vanlig svensk småstad. Och en kulturskola med ambitioner och bred roll.

text & foto David Berjlund

– HÖRNI, JAG TROR vi sätter igång. Först ska vi sjunga hej-sång och namn-sång, säger Anki Holst.

– Jaaaa, teaterviskar en tjej och ser superglad ut.

Det är terminsavslutning för Körlaget, Gotlands kulturskolas kör för »alla mellan 10 och 99 år oavsett funktionsförmåga«. Anki Holst och Åsa Österdahl leder, sångarna sitter utspridda vid borden i körsalen.

– Sedan ska vi se på filmen vi gjort, ni får se den först, säger Anki.

– Va! Får vi, utropar samma körtjej, ännu gladare.

De värmer upp med sång

och armar-uppåt-sträck. Sedan har Åsa och Anki planerat en kort sångstund, men det går inte. Det blir mycket sång innan Körlagets konsertfilm visas, och möts av applåder.

– Aha, ni applåderar er själva, skojar Åsa.

Japp, det gör de. Och varandra.

Hans-Åke Norrby visar mig runt i kulturskolans lokaler.

Han är chef för hela bygget, och berättar om hur de för några år sedan kom hit, de bytte charm och

»De törs inte skära ned, det vore som om de skulle lägga ned Gotlandsmusiken, det går inte.«

GIA SCHAGER

golvdrag innanför ringmuren mot ljus och tillgänglighet, nära både gymnasie- och sarskola.

I teater- och bildsalar beskriver han möjligheterna och krånglet som följer med att dela husrum med en gymnasieskola. När vi kommer till teve- och filmstudion blir poängerna med närkontakten mellan skolorna konkret. Här går några elever och två lärare igenom

olika klippningar av en kort film – det är starten på en rysa-



Sista dagen med filmgänget på Visby gymnasium – som samarbetar tätt med Kulturskolan.

re som hinner bli ganska obehaglig på bara några minuter. Eleverna tar studenten nästa dag, det som just pågår är sista lektionen på en gymnasiekurs, men genom sin ena lärare Kjell Malmros har de fått del av kulturskolekompetens. För Kjell jobbar mest i kulturskolan.

– Vi har i princip samma kurs där, fast på kvällstid. På en ö måste man samarbeta, säger han.

Ö-LÄGET SPELAR ROLL på många sätt. Hans-Åke menar att det breda politiska stödet för kulturskolan på Gotland beror på det. Han skulle gärna ha lite

större budget, men något nedskärningshot syns inte, och det beror på en förankring och en stolthet som är öns, tror han: man tar vara på det som fungerar här.

– De törs inte skära ned, det vore som om de skulle lägga ned Gotlandsmusiken, det går inte, säger Gia Schager, en av danslärarna, när vi ses i en danssal.

Dansen kom in i musikskolan här redan på 1980-talet, och Gia kom 1993. Hon är inte ensam om att ha jobbat här länge. Folk stannar för att de trivs, och för att de bor på en ö.

– Härifrån är det inte så lätt

att pendla till en annan kommun, så man får vårda sina relationer i stället för att byta jobb, säger Hans-Åke.

Gia jobbar med dans för både kulturskolan och regionen – och här är en gotlands-specialitet till: kommun och region är en och samma organisation. Regionens geografi är identisk med kommunens, det finns ett enda fullmäktige, för både primärkommunala och regionala uppdrag. En mellanstor kommun, utan andra kommuner att samarbeta med, inom en ovanligt liten region.

Och så är Gotland landsbygd, utan att vara →



Körlaget har övning, och börjar med både röststretch och armar-uppåt-sträck.



Ö-läget är speciellt, säger kulturskolechefen Hans-Åke Norrby. "Härifrån är det inte så lätt att pendla till en annan kommun, så man får värda sina relationer."

glesbygd. De flesta gotlänningar bor utanför Visby, och kulturskolan undervisar på 30 ställen, från Fårösund i norr till Burgsvik i söder. Hans-Åke berättar engagerat om ön och orterna - han är själv född i Burgsvik och uppväxt på ön. En period var han kommunpolitiker, så han kunde organisationen när han efter många år som lärare och högstadierektor blev kulturskolechef här 2018. Med jobbet följde ansvaret inte bara för undervisning och projekt som berör åtminstone en fjärdedel av 4-19-åringarna under ett år - kulturskolans uppdrag handlar om samordning av det mesta som rör unga och kultur. Och med alla de samarbetena följer fler.

- Kulturama flyttar hit en dansutbildning från Stockholm, och samarbetar med oss om det. Med Gotlandsmusiken samarbetar vi i El Sistema, och om ett projekt för fler kvinnor i storbandsmusiken.

GOTLAND ÄR KÄNT och älskat i Sverige. Många besöker, befolkningen ökar, folk flyttar hit. Men det är svårt att bli gotlänning, man kan ha bott här länge utan att riktigt kvala in. Kanske förstärks detta av ö-läget, och kanske finns i insikten om detta en drivkraft att jobba med till-

»Bildläraren och filmmläraren är ensamma, teaterläraren har varit det, så fort vi skruvar på något ska det vara för att stärka de ämnena.«

HANS-ÅKE NORRBY

gänglighet och inkludering. I alla fall är det viktigt för kulturskolan. Den har just fått Gotlands integrationspris, och Hans-Åke berättar om en treårig utbildningsplan, där de jobbat med funktionshinder och hbtq-perspektiv. - Vi har varit överens om tillgänghetsperspektivet, då blir det starkt, säger han.

- Men det handlar om många perspektiv. Avgifterna till exempel, en del har inte råd, men sedan några år har vi en rätt bra inkluderingspeng som en utökning av ramen. De

pengarna ger ett utrymme som vi använder för att öppna kulturskolan för fler.

Han har rätt att avgiftsfria, men framför allt gör pengarna att de kan göra fler projekt för nya grupper. Som El Sistema i Gråbo, ett litet miljonprogramsområde i Visby.

Tillgängligheten fortsätter att vara en utmaning för kulturskolan. En annan handlar om arbetsmiljön. Lärarna ses, de har möten och alla är i Visby ibland, men Hans-Åke vill öka kontakten mellan dem.

- Och framför allt minska ensamarbetet. Bildläraren och filmmläraren är ensamma, teaterläraren har varit det, så fort vi skruvar på något ska det vara för att stärka de ämnena.

I EN KORRIDOR träffar jag en förälder som lovordar kulturskolans generositet. När Åsa Österdahl ska karakterisera sin arbetsplats säger hon »vi är duktiga på att göra mycket av

lite«, och Hans-Åke talar om kulturskolan här som en etablerad och stabil institution, med ett stabilt personalgång.

- Och så är ju Världsmusikbandet speciellt, dit söker sig de typiska kulturskoleeleverna, de som kämpar och lever för kultur, säger han.

Moa Skans Karlsson är en av dem. Hon är 21 år, har spelat fiol för Håkan Renard jättelänge, och var med i världsmusikbandet i tre år.

- Vi sågs en och en halv timme i veckan och övade, samma personer, så vi blev tajta musikaliskt, men också socialt, säger Moa.

Håkan berättar att de kört såna här band sedan 1998.

- Varje band håller på i tre år, ett rockband plus en folkmusiksättning, och alla ungdomarna är med hela tiden, alla kan sitt instrument, det är mycket spelningar och skivinspelning. Därför blir det hög kvalitet.

Moas band hette Austre tornseil, det som finns nu heter Älvastrik. Moa har slutat, och när hon och Håkan nyss spelade Fåröpolska var det sista låten under Moas sista fiollektion här. I höst flyttar hon till Stockholm.

SÅ HUR ÄR Gotlands kulturskola, enligt Moa Skans Karlsson?

- Generellt? Man blir sedd. Det här är min andra familj. Jag kommer hit och spelar, men får alltid frågan hur det är med mig idag. Jag har fått vänner, bland elever men också bland de som jobbar här, jag kan ringa dem mitt i natten om jag mår dåligt. Det är nog det viktigaste. ■

Kulturskolan Gotland

- Gotlands kommun/Region Gotland har drygt 60 000 invånare och 18 tätorter.
- Musikskolan blev musik- och dansskola i mitten av 1980-talet, och kulturskola 1999.
- Störst ämnesområde: musik, drygt 20 kurser. 1/3 utgörs av dans (25 grupper), teater, bild & form samt film- & teveproduktion. I höst startar en blåsorkeskola för 6-8-åringar, det finns avgiftsfria grupper (»integration genom kultur«) och mycket verksamhet i form av uppdrag och projekt på grundskolor, bl a El Sistema.
- Kursavgift 900:-/termin för instrumentalundervisning (orkester ingår). 3:e barnet går gratis, vissa grupper är avgiftsfria.
- 1300 kursplatser, knappt 900 unika elever (12-13% av målgrupp). När lika många till genom projekt osv.
- Flera körer, fem blåsensemblar inkl. Ö-bandet (traditionell blåsorkester), fyra stråkensembler och ett världsmusikband.
- Åldrar: 7-19 år, med några undantag. Ca 62% av eleverna är tjejer, ca 60 % bor på landsbygden, men en del av dem går i Visby (där gymnasiet finns).
- Undervisning på 30 skolor och samlingslokaler - 1/3 av undervisningen sker på landsbygden, 2/3 i Visby.
- Mest enskilda lektioner. Undervisning under, efter och före skoldagen.
- 30 anställda, på ca 25 tjänster. 2/3 har heltid, 2/3 arbetar med musik.
- Tillhör utbildningsförvaltningen, ansvarar bl a för inköp av scenkonst till grundskolor och för Pedagogiskt resursutbud, som samordnar alla aktörer med uppdrag att arbeta med grundskolorna. Samarbetar också med bl a gymnasiet, andra utbildningsinstitutioner och kulturarbetare.



Gia Schager, t h, är danslärare här sedan 1993. Hon trivs - och det är långt till andra kulturskolor.

Helhetstjänst för musik- och kulturskolor

Du behöver inget annat



Lovsång från Skåne



Skanna QR-koden för att läsa
Kristofer från Kävlinge tankar
om SpeedAdmin